

kudde bijeenhouden, en het melken is een heele karwei. Als de getakte kudde met ratelende passen is komen aantreden onder de hoede van de honden, treden de mannen nader; ieder werpt een rendierkoe een lasso om den hals en trekt het dier omver, en zoo liggende wordt het gemolken. Is dat afgelopen, dan wordt het dier losgelaten en het rent verwilderd weer naar de kudde terug, waar het genoeg ontsteltenis aanbrengt. En dan is de beurt weer aan een ander.

't Is te begrijpen, dat de toeristen gaarne zulk een Laplandersdorp, opzoeken, al zou het alleen zijn om het melken bij te wonen. En dan is 't ook niet onaardig, de eenvoudige hutten eens van binnen te bekijken en er den nacht door te brengen. Daartoe worden allicht een paar hutten door de bewoners ontruimd.

Ruim worden de hutten daardoor riet, want ze zijn niet groot. De armoedigste zijn van palen en zeildoek; de betere zijn piramidevormige gebouwen van palen, en deze zijn van binnen bekleed met rendiervellen. Voor menig beschaafd stedeling zijn die hutten echter onbruikbaar; ze zijn te veel doorgerookt van houtvuur en overvloedig tabakgebruik, en daarom brengt menig reiziger den nacht wel buiten door, wat ook geen kwaad kan. De nachten zijn niet koud; de zon gaat hier in den zomer niet of nauwelijks onder; we zijn in het land van de middernachtzon. Zonneschijn met nachtelijke rust, dat maakt het verblijf in deze streken tot een soms tooverachtig genot.

Het is te begrijpen, dat deze fjällar, deze rotslanden, hun beking oefenen, en dat velen in den zomer er heen trekken. Natuurlijk zijn regendagen bij zulk een verblijf in de open lucht onaangename tusschendingen, en bij helderen zonneschijn kunnen de vliegen het zoo lastig maken, dat men het hoofd moet hullen in een vliegennet. Doch dat zijn kleinigheden, die den tocht niet vergallen, vooral niet, wanneer men aangenaam gezelschap heeft, en men de reis doet met een dankbaar hart.

Maar niet iedereen kan naar de fjällar gaan, en daarom heeft Stockholm de fjällar voor zijn deur laten komen. Op Skansen, d. w. z. de Schans, heeft men een park aangelegd en gemaakt tot een openlucht-museum, zooals men dat noemt. Een nabootsing van de natuur is bedoeld. Daar heeft men de Laplandsche rotsen en bosschen en de klauterende rendieren; daar heeft men de Laplandsche hutten en honden en menschen. En wie daar op een namiddag rondwaalt, kan zich Lapland nog eens in herinnering brengen. Het beste gaat dat in den winter, wanneer ook de omstreken van Stockholm maandenlang met sneeuw bedekt zijn.

De Zweedsche hoofdstad beschouwt de sneeuw niet als een last. De winter geeft immers gelegenheid voor sport: ijsvermaak op het vele water van de stad, die aan weerszijden aan een inham der zee ligt, en dan sneeuwschoenloopen buiten de stad, uren in de rondte. De zomer moge in Stockholm warm zijn, de winter is er koud en mooi.

A. L.

V A R I A.

Vier.

„Jan bedenkt het,
Piet volbrengt het,
Klaasken laakt het. —
Och, wat maakt het!”

O diepe Vlaamsche spreuke, die zegt hoe de een 't verzint,
De andere 't uitvoert en de derde fouten vindt,
Tot straks de vierde 't al verklaart voor rook en wind.
Is niet heel het menschenleven,
Al zijn streven,
In die spreuke saamgeweven? A. J. H.

De honger in het Ertsgebergte.

„De honger nu werd zwaar in dat land,” lezen wij in Genesis 43.

Hebben wij ooit beseft, wat dit beteekent? In het Ertsgebergte weet men, wat het zeggen wil.

Het Ertsgebergte strekt zich, zooals bekend, over een deel van Saksen en Bohemen uit. 't Is een arme streek met schralen grond en een ruw klimaat. Men ziet er weinig vruchtboomen, en de graanakkers vertoonen spichtige halmen en magere aren.

Doch de bevolking is er talrijk. De huisgezinnen tellen vele kinderen, en dit nijvere, arbeidzame, sympathieke volk heeft steeds hard gewerkt om in het levensonderhoud te voorzien. Er is een groote huisindustrie. In groote kooien wordt het vlas gezwingeld, en van den vroegen morgen tot den later avond wordt gezwoegd en gesloofd, om het hoofd boven water te houden.

't Is een sober, armelijk bestaan, dat deze menschen hebben, en er valt weinig levensvreugde in de schamele hutten en stulpen, aan de hellingen en in de dalen van het Ertsgebergte gebouwd. Toch heeft men van dit volk weinig klaagtonen vernomen, en als de Ertsberger, door den nood daartoe gedreven, naar verre gewesten trekt, om een ruimer stuk brood te verdienen, dan neemt hij de liefde tot zijn geboortegrond als een onuitroeibaar heimwee mede.

De wereldoorlog kwam, en de zware oorlogsklokken luidden van de Seine tot de Wolga, en van de Noordzee tot de Alpen. De weerbare mannen van het Ertsgebergte werden opgeroepen. De Saksische Ertsbergers gingen naar Dresden; de Boheemsche Ertsbergers naar Praag. Zij waren allen van Duitschen stam, en zouden strijden tegen dezelfde vijanden.

De Ertsbergers begrepen er niet veel van. Zij lazen weinig kranten, want ze hadden geen tijd om te lezen, en geen geld, om het abonnement te betalen. Maar de overheid legde hun uit, dat de Centralen den rechtvaardigsten oorlog der eeuw streden, en van de Ertsbergers werd verwacht, dat zij dapper zouden strijden.

Zoo gingen zij in den oorlog; de plicht gebod, en zij namen afscheid van hun dierbare panden. Het was een droevig afscheid, vooral voor de vaders, de verzorgers van het gezin. Zij namen echter één troost mede naar het front: de oorlog zou kort zijn. Hij kon slechts enkele maanden duren, langer niet. De schoolmeester van 't dorp, die vlijtig de dagbladen las, had het aan de kinderen verteld en hij had er bijgevoegd, dat heel Europa failliet zou gaan, indien de oorlog een half jaar moest duren.

Doch de schoolmeester vergiste zich; de oorlog duurde langer dan enkele maanden. En vele huisvaders, die zoo dapper hadden gevochten aan het Oostfront, zouden nimmer wederkeeren.

Zij vielen door het vijandelijk lood of vreden dood tijdens de harde oorlogswinters, terwijl zij de barre Karpatenpassen bewaakten. Anderen werden krijgsgevangen gemaakt, en naar Siberië gesleept, om daar een jammerlijk einde te vinden.

„En ik zag,” schrijft de Ziener van Patmos, „en ziet, een vaal paard, en die daarop zat, zijn naam was de dood; en de hel volgde hem na. En hun werd macht gegeven, om te doden tot het vierde deel der aarde, met het zwaard en met honger en met den dood.”

De bewoners van het Ertsgebergte hoorden het brieschen van zulk een vaal paard en zij verschrikten.

De schoolmeester van het dorp had bij het begin van den oorlog aan de kinderen meegedeeld, dat de Engelsche regering de hongerblokkade had afgekondigd.

De hongerblokkade — een vreemd woord. De moeders keken elkander aan, en begrepen het niet. Maar de schoolmeester legde het hun uit, en toen begrepen zij het.

Maar waarom kon Engeland dat toch doen? Die vrouwen, die bloeden van kinderen, die grijsaards waren toch onschuldig aan den oorlog?

De schoolmeester gaf hun gelijk, maar niettemin zou Engeland doorzetten. Hij wist het wel. Een kleine twintig jaren geleden was het net eender gegaan met een paar kleine republieken in Zuid-Afrika. Er was destijds veel over te doen geweest; de heele wereld had partij getrokken voor de republieken. En toch had Engeland doorgezet.

Maar het was nu niet zoo erg. De oorlog zou immers slechts enkele maanden duren. En de hongerblokkade zou haar uitwerking missen.

Enkele maanden.... De oorlog duurde meer dan vier jaren....

Het werd bitter krap met de levensmiddelen in het Ertsgebergte. In den goeden tijd werden de aardappels geteld, die ieder kreeg. Nu werden ze doorgesneden, en de stukken geteld. De schijfjes aardappels werden al kleiner; de melk begon te ontbreken; het wicht in de wieg schreide van honger. En de Ertsbergers begonnen te begrijpen, wat de hongerblokkade in heeft.

Het werd voor den schoolmeester een moeilijk probleem, zwaar om op te lossen, hoe een beschaafde, Christelijke natie de hongerblokkade dorst toe te passen op heele volken, op een half werelddeel. En toch was de zaak heel eenvoudig.

Machtige lords in Engeland, die geens dings gebrek hadden, en in weelde en overdaad leefden, en nog machtiger handelsvorsten, wier schepen op alle oceanen werden gezien, hadden den Achtofels-raad gegeven, om Duitschland en de Centralen door den honger klein te krijgen. En de Engelsche regeering had dien raad opgevolgd.

Bukken of de hongerdood! — dat werd het parool.

De lord neemt zijn lijfblad. Hij leest, hoe de hongersnood in de landen der Centralen stijgt, en een glimlach van voldoening gaat over zijn gelaat.

„Nu zal 't wel uitraken met het lied: „Deutschland, Deutschland ueber alles!”” zegt hij.

Hij heeft gelijk — nu is 't uit. Er klinkt een ander lied — het rauwe lied van den honger!

Wee u, gij machtigen der aarde — welk een angst zal u straks aangrijpen, als de nagalm van dat lied van den honger in uw ooren zal klinken!

Weet gij wel, door wie dit lied wordt gezongen?

Door steryende moeders, met den stervenden zuigeling aan de uitgedroogde moederborst! Door stervende weezen, wier vaders in de Karpaten begraven liggen, en wier moeders zijn bezweken aan een gebroken hart — dit rauwe lied van den honger wordt gezongen door de stervende dorpen van het Ertsgebergte.....

Deze hongersnood is bovenmate vreeselijk. Gebrek aan alles: aan kleeding, aan voedsel, aan reiniging — die arme kinderen, aangetast door hongerwaterzucht, worden bovendien aangetast door een besmettelijke schurft, een soort melaatschheid — deze geheele bevolking is uitgemergeld tot het gebeente. Dit geslacht wankelt naar het graf; zijn levenskracht is vernietigd; het bloed is vergiftigd door de hongerbacil.

Smartelijke urën doorworstelt de schoolmeester met die kinderen, uit wier holle oogen de honger schreeuwt om brood. Doch soms gaat er een weemoedige verheldering over zijn gelaat.

„Ik zie Marieke niet,” zegt hij.

En Mariekes zusje, dat zoo gelukkig is geweest, hedenmorgen den buik met verrotte koolrapen te kunnen vullen, antwoordt met heesche stem: „Marieke is dood.”

De schoolmeester knikt met het hoofd.

„Uit de ellende!” fluistert hij.

En hij overziet die geraamten, waaraan hij onderwijs moet geven, en wier halsspieren te slap zijn, om het hoofd recht op te houden.

Het beschaafde Europa heeft gezegd: „'t Is de eeuw van het kind!”

Jawel — de eeuw van het kind! Ga naar het Ertsgebergte, en ge zult zien, hoe die eeuw er uitziet! 't Is de eeuw van het gemartelde, gepijnigde, door de hongerzweep naar het graf gejaagde kind!

Ik denk aan de hongerblokkade en aan dat ontzaglijk woord van Paulus: „Naar uwe hardigheid en onbekeerlijk hart vergadert gij uzelfen toorn als een schat, in den dag des toorns en der openbaring van het rechtvaardig oordeel Gods.”

„Uit de ellende!” fluistert de schoolmeester.

De nijvere, sobere, arbeidzame bevolking van het Ertsgebergte heeft lang gehoopt op de verlossing uit deze hel van lijden. Nu is de verlosser gekomen. Hij treedt deze stulp, die hut binnen; elken dag komt hij. En zijn naam is — de dood!

Luister nu! Het is een lied van vroegere dagen; het steeg klagehd op boven de Moordkampen. Het is bijna hetzelfde lied, en het ruischt over de kale bergruggen van het Ertsgebergte:

Oud Grootje waakt bij 't kranke wicht
Den langen, bangen nacht.
De lucht is koud; haar lieveling ijlt —
De honger houdt de wacht!

„Zeg, Grootje, komt ons Opa nu?”
Vraagt klagend 't koortsig wicht.
„Neen, kind — hij viel bij Czernowitz,
Doe nu je oogskens dicht!”

„Maar, Opoe, waar is Vader dan?”
„Ik weet niet, lieve schat!
Men zegt, de vijand schoot hem dood
In 't veld bij Hermansstad!”

„Toe, Opoe, komt dan Moeke niet?”
Ach, Grootje denkt met smart,
Hoe 't trouwe moederke bezweek
Aan een gebroken hart!

„Zeg, Opoe — zal ik spoedig weer
Bij broer en zusje zijn?
Waar blijven zij? Ik word zoo koud —
Mijn hoofdje doet zoo'n pijn!”

„Ja, kind, ge zult ze spoedig zien;
Ze zijn je voorgedaan
Naar 't Rijk, waar 't met ons snerpend leed
Voor eeuwig is gedaan!”

L. P.

W. T. H. te A. vraagt wat de oorzaak kan wezen, dat men de Duitschers soms voor Moffen uitscheldt.

Antw. — Dat is reeds meer gevraagd dan bevredigend opgehelderd. Sommigen meenen, dat de scheldnaam dagteekent uit 1672, toen de Duitsche troepen van den bisschop van Munster ons in Drenthe en Groningen bestookten. Tegen de kou droegen die soldaten toen soms moffen. Vandaar de benaming.

Of het zoo is? Ik betwijfel het zeer, doch weet het niet te beteren.

A. J. H.